

АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Анотація. Здійснено аналіз сучасної демографічної ситуації у Закарпатській області, а також виявлено основні тенденції зміни чисельності її населення.

Аннотация. Осуществлен анализ современной демографической ситуации в Закарпатской области, а также выявлены основные тенденции изменения численности ее населения.

Annotation. The analysis of modern demographic situation is carried out in Zakarpatska oblast, and also the basic tendencies of changing the quantity of population of its territory are revealed.

Ключові слова: регіон, фактори зміни чисельності населення, демографічна ситуація, коефіцієнт народжуваності.

Тривала демографічна криза в Україні актуалізує дослідження демографічних процесів, що відбуваються в державі та її регіонах. Аналіз сучасної демографічної ситуації на мезорегіональному рівні становить основу для розроблення заходів регіональної демографічної політики. Тому детальний аналіз демографічних процесів у Закарпатській області є необхідним для створення сприятливих умов формування та ефективної реалізації соціально-демографічного потенціалу області, що й обумовлює актуальність дослідження.

Метою дослідження є аналіз сучасної демографічної ситуації у Закарпатській області, а також виявлення тенденцій змін чисельності населення на її території.

Найбільш негативною особливістю сучасної демографічної ситуації в Україні є висока смертність населення (із 1990 р. зросла на 21 %). Показник найнижчої народжуваності припадає на 2000 р. Починаючи з 2002 р. іде зростання чисельності населення, особливо у Західних областях, у тому числі й на Закарпатті. У територіальному плані у Закарпатській області мають місце суттєві відмінності у формуванні демографічної ситуації. Найвищими є показники приросту населення у м. Ужгороді, Тячівському, Рахівському, Виноградівському районах [1].

Проаналізуємо динаміку чисельності населення Закарпатської області. За даними Головного управління статистики у Закарпатській області [2], головною тенденцією, що формує демографічну ситуацію в області, є сповільнення темпів скорочення загальної чисельності населення. Більш того, вперше за останні 15 років (1995 – 2010 рр.) зростає (з 2009 р.) чисельність населення Закарпатської області. Так, у січні – червні 2009 р. чисельність області становила 1 243,2 тис. осіб, у січні – червні 2010 р. – 1 245,5 тис. осіб, у січні – червні 2011 р. – 1 247,6 тис. осіб. Отже, спостерігається збільшення абсолютної чисельності населення у січні – червні 2010 р. порівняно з аналогічним періодом 2009 р. на 2,3 тис. осіб, а у січні – червні 2011 р. порівняно з аналогічним періодом 2010 року – на 2,1 тис. осіб.

Як відомо, чисельність населення залежить від двох факторів: природного руху населення і міграційного руху населення [3]. Показники природного приросту формуються із співвідношення показників народжуваності і смертності. Статистичні дані Головного управління статистики в Закарпатській області [2] свідчать, що за аналізований період (січень – червень 2011 р.) високий (як для сучасної України) природний приріст населення Закарпатської області характерний для більшості гірських та передгірських районів (Рахівського, Тячівського), в яких високі коефіцієнти народжуваності (13,5 – 13,6 ‰) супроводжуються невисокими коефіцієнтами смертності (10,1 – 12,0 ‰). Слід зазначити, що у Закарпатській області в цілому за цей період коефіцієнт народжуваності на 1000 жителів становив 13,4 ‰, а коефіцієнт смертності – 12,4 ‰. Крім того, тільки у 5 адміністративних районах Закарпатської області (Берегівському, Великоберезнянському, Воловецькому, Мукачівському й Ужгородському) спостерігалось від'ємне значення природного приросту населення (відповідно -47 осіб, -39 осіб, -7 осіб, -40 осіб, -52 особи), а найвищий показник природного приросту населення в області – у Тячівському районі (+234 особи). Одним із факторів високого рівня народжуваності є етнічний – наявність значної кількості етнічних меншин у Закарпатській області, зокрема циган.

Іншим фактором формування чисельності населення є його механічний рух. Негативне сумарне сальдо міграцій було характерним протягом тривалого часу для усіх областей Карпатського економічного району України, до складу якого входить Закарпатська область [4]. Так, у січні – червні 2011 р. спостерігалось від'ємне міграційне сальдо в цілому по області (-68 осіб), однак порівняно з аналогічним періодом 2010 р. воно зменшилося на 61 особу. Серед районів області тільки у 6 із 13 міграційне сальдо позитивне, причому найбільше спостерігається в Ужгородському (+153 особи).

В Україні та її регіонах стійкою демографічною тенденцією є зростання показника середньої очікуваної тривалості життя при народженні. При середньоукраїнському показникові 69,29 років Закарпатська область має достатньо високий показник серед інших регіонів – 69,20 років, хоча серед областей Карпатського економічного району – найнижчий (в інших областях цього економічного району вона склала 71,58 – 71,8 років).

Отже, Закарпатська область загалом відзначається відносно сприятливою у масштабах України

населення регіону. Головні складові цієї тенденції – поступове зростання рівня народжуваності та стабілізація рівня смертності і, як наслідок, зближення показників природного руху населення у 2010 – 2011 рр., яке не спостерігалось в області із середини 1990-х років.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Василенко В. Социально-экономические проблемы регионального развития [Электронный ресурс] / Василенко В. – Режим доступа : <http://www.nbu.gov.ua>. 2. Офіційний сайт Головного управління статистики в Закарпатській області. – Режим доступу : <http://www.stat.uz.ua/>. 3. Регіональна економіка : підручник / Гавкалова Н. Л., Гіковата Н. К., Петряев О. О. та ін. / за заг. ред. д.е.н. Н. Л. Гавкалової. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 464 с. 4. Теслюк Р. Сучасні демографічні тенденції в Карпатському економічному районі України: регіональна специфіка [Електронний ресурс] / Теслюк Р. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.